

Brencelj. *)

* Neki profesor je neki dan v neki gostivnici glasno trdil, da „furmani naši so, predno je železnica prišla v deželo, po cestah širili obilo nemške omike“ in je žaloval, da jih ni več. Menda je le hotel reči — francozko, kajti „francozov“ se je po mnogih furmanih zatrosilo po deželi žalibog le preveč!

* Sin nekega očeta je vjel dvojko iz slovenščine. Oče ves srdit za tega voljo je rekel, da napne vse strune, da se mu sin oprosti učenja slovenščine! — Kaj, ko bi tacega sinka — skrbni oče raji oprostil vsega šolskega učenja, pa bi mu dal kapital, da bi živel le od obresti?

* Neki profesor, velik neprijatelj sedanjih slovenskih oblik, je na vso moč priporočal unidan svojim slušateljem, naj namesti veznika de saj ne pišejo in ne govorijo da! — Ali se gospod ne boji, da mu Gorenci, Dolenci in Notranjci ne pošljejo nezaupnice?

* Tistim, ki zapirajo maternemu jeziku pot v naše šole, da bi potem tudi ne prišel v kancelije, ktere še večidel našim ljudem pošiljajo nemška, jim neznana pisma, in bi po takem slovenski narod na veke ostal tujec v svoji lastni deželi, dopis iz Maribora v „Danici“ dobro pravi, rekoč: „Kar mi tirjamo in tirjali bomo vedno bolj glasno, je to, da se pri gojenji mladine v šolah po naravni poti gré; naravna pot pa, po kateri se povsod na celem svetu razun pri nas mladina ogojeva, je odgojevanje otrok v materinskem jeziku, ktere ga je Bog človeku dal, da se njega najpoprej uči, in v njem, ki se ga tudi najbrž in najlaglje in najbolj temeljito nauči, duševni ključ ima do vseh znanosti, tudi do znanosti natančne tujih jezikov. Kdor tedaj brani narodnemu jeziku v šole, al trdi, da slovenski jezik ni pripraven za šolsko porabo, ampak le nemški: on Stvarnika dolži, češ, da je Slovence nesposobne stvaril za duševni razvitek, ter da njih jezik za drugo ni, kakor da čedniki in težaki v njem kramljajo! — Gotovo, materinski jezik je prvo in najpotrebniše sredstvo za modro in zdatno odgojenje učeče se mladosti.“ — Na drugem mestu pa pravi: „Naj se vzlasti tudi realke in gimnazije tako vravnajo, da bodo umetnijske in učenostne reči zadevajoče knjige umeli tudi tisti, ki nimajo prilike po 10—16 let po šolah hlač trgati. Ali čemu o tem pisariti ali govoriti? Naši znani „rojaki“ bodo že skrbeli, da se kaka slovenska knjiga v šole ne spravi ter se narod na višo stopnjo ne povzdigne!“

Dopisi.

Iz Hulla na Angležkem 28. sveč. P. T. (Magjari in magjarizem.) Zdaj ko se Hrvati v Magjare potopiti želijo in s tem Avstrijo na dvoje razcepiti, ne gledé na dobro drugih slovenskih narodov, temuč le svojega dobička (ako ga bodo tudi res imeli?) iskaje, naj celó objektivno povem nekoliko opazek, ktere na tujem od tujcev slišim.**)

Magjarov je mnogo na Angležkem, največ političnih grešnikov; ti so Avstrijo tako opisali in toliko denuncirali, da so Angleži res do najnovejšega časa mislili, da smo Avstrijanci daleko za Turci zaostali; pisali so v to svrhu svojo historijo in druge knjige te vrste v angležkem jeziku; o teh knjigah, prebiraje jih, človek, ki pozna naše razmere, ne vé, ali bi jih na ognjišče vrgel ali pa bi se otročji nadutosti magjarski smejal. Vendar Angleži so jim mnogo verjeli in zato so jim prav prijazni.

V Budi-Peštu sta zdaj dva Angleža, dopisnika v „Times“ in „Daily News“, — možá, ki stvari s prav angležko praktičnostjo in zmerno politiko sodita, in zato z vso pazljivostjo njune spise prebiram. — Nenaavadni pomp in entuzijazem, ko se je cesar v Budo-Pešt pripeljal ter deželni zbor pričel, se je Angležu nekako čuden zdel. Vidé toliko lojalnost in udanost Magjarov, jih je močno hvalil, vlado pa grajal, da takošnemu narodu pravice krati in ga zatira. Vendar, kar je cesar svoje želje Magjarom odkritosrčno razodel in se jim v vsakem obziru toliko prijaznega pokazal, nima Anglež

nobene graje več proti vladi, temuč pravi, da zdaj je vlada vse storila, kar sme in kolikor ji je mogoče, da stvari na Ogerskem dobro izidejo, in ako ne, kriva bode temu samo nadutost in oholi ponos magjarski na njihovo „tisočletno“ konstitucijo.

Zdanje vedenje deželnega zbora ogerskega Angleži grajajo in posebno zasmehujejo nečimerno šopirjenje in neprestani klic na „tisočletno“ konstitucijo, — na konstitucijo, ktera je „tako stara kakor zemlja njihova“ (!!)

Temu smešnemu ustenju in bombastičnim govorom o adresah pravijo Angleži „the old babby“ (stare čenče); o stari konstituciji magjarski, o kateri je toliko hrupa in šundra, pa piše dopisnik iz Pešta v „Daily News“, da naj Angleži ne mislijo, da bi na njej v resnici kaj bilo in bi kakošno veljavo za ljudstvo in deželo v obče imela; le prazen boben je — pravi — na ktere ga se vedno bije, da se zajci strašijo; stara konstitucija magjarska je celó azijska in zastaréla, ljudstvu niti za dušni niti za materijalni napredek. Magjari (velikaši) se borijo le iz celó sebičnih namenov za staro konstitucijo, ker je edino njim na korist; ti bi radi sopet živeli kot sijajni boljarji, kot paše turški na stroške prostega ljudstva, ktero v stari konstituciji nobenega prava nima. Vedni poziv na „tisočletno“ konstitucijo pa je v obče Magjare tako omamil, da res mislijo, njihova prastara konstitucija je najboljša na svetu in ne potrebuje celó nobene premembe. Kar človek v eno mer sliši, nazadnje res verjame. — Popolno zedinjenje tako imenovanih „partes adnexae“ z Ogerskim — piše „Times“ — je stvar nenaravna, posebno pa gledé kraljevine Hrvatske, Dalmacije in Slavonije, ker Hrvatje od Magjarov gotovo ne najmanjšega prijateljstva upati nimajo, posebno v tem ne, kar se narodnosti in jezika tiče; tu bodo Hrvatje vedno zatirevani, in poleg tega naj se še spomnijo osodepolnega leta 1848. Dragocena obleka, v kateri sedaj Magjari pri različnih prilikah se tako sijajno kažejo, se Angležu kaj čudna zdi; imenuje jih „sijajne Azijate“ in dopisnik iz Pešta pravi, da njegov visoki cilindar je prečudna stvar v Peštu.

Kakor sem že enkrat omenil, pravijo Angleži, da Avstrijo more osrečiti le federalizem in nikdar ne centralizem. Sedanje ministerstvo, posebno grof Belkredi (in ž njim tudi Lariš) v Avstrii čudeže dela, mi je rekel odličen Anglež; tako jo izkoplje iz pogube, v ktero bi bila brez pomoči padla pod prejšnjim ministerstvom. (Kon. prih.)

Iz Prage 2. marca. * Današnji dan je nam zgodovinsk dan, kteremu na čast iz ust vsacega pravega domoljuba doníjo navdušeni slava-klici. In kaj takega važnega se je godilo danes v zlatni Pragi? Pravica je zmôgla v deželnem zboru: v visoke naše šole ima se vpeljati tudi slovanski (česki) jezik, kjer je kraljeval dozdej le nemški. To je zmaga narodova, ktere bo vsa zemlja česka vesela, in kateri tudi pošteni Nemci ne bojo nevoščljivi. Da pa bojo z zobmi škripali taki možaki, ki ne privoščijo nam Slovanom ne slane vode ne, — taki, ki ves svet hočejo s stoternimi zvižajami preslepiti, da v našem cesarstvu je le v nemštvu izveličanje, to lahko v Ljubljani, Gradcu in družih slovenskih mestih sami najbolje presodite, kjer se vam tudi ne manjka dokaj taci ljudi. Huda borba je trajala 2 dni v deželnem našem zboru zarad Riegerjevega predloga, kateri zahteva, da se na vseučilišču našem učijo vsi nauki tudi v českem jeziku. Poslanci Hrbst, Hasner, Brinz (vsi znani iz pokojnega državnega zbora) in posebno prof. Höfler, ki je celó nesramno zabavljivo pisal zoper Riegerjev predlog, so peli svojo staro pesem, da vseučilišče pražko pogine, ako se dovoli, da se učijo nauki v slovanskem jeziku! Odgovarjali

*) Pod tem napisom jemljejo „Novice“ vse, kar pikavno — brez osebnega imenovanja — narodne zmote vleče na dan in — podučuje.

***) Zanimivo res je izvedeti, kako tujci sodijo o zadevah, ki so zdaj tako važne za Avstrijo. Hvala lepa tedaj za to sporočilo. Vred.

so jim krepko rodoljubi Tomek, Brauner, Rieger, grof Leo Thun (nekdanji minister nauka) in drugi; al besede, če tudi kakor evangelji, bile bi le bob v steno pri tacih, ki pravice nočejo, ako bi k sreči večina deželnega zbora ne obstajala iz mož, ki se ne sučejo kakor petelin na strehi zdaj tako, zdaj tako, ampak trdno stojé na tem, kar so spoznali za pravo, in tako so zmagali predlogi grofa L. Thuna, katerim je jedro Riegerjev predlog in le v malenkosti premenjen. Z 121 glasovi zoper 101 je obveljalo, da se visoka vlada naprosi, da se ravnopravnost na vseučilišču izvršuje tako-le: „vsacemu profesorju naj je na prosto voljo dano, da uči v nemškem ali českem jeziku; dijakom naj bode mogoče, da se svojih nauk učijo nemški ali česki in tudi tako izpraševati dajo.“ Tako se ne dela nikomur sila, ravnopravnost pa veljá. In to je edino pravo! In vendar je nasprotnike v zboru taka božjast lomila, da nobenega dobro-klica niso mógli strpeti, ki se je glasil iz vrste obilo zbranih rodoljubnih poslušalcev, ter so zahtevali, naj jih predsednik iz zbornice zapodí. Mirno so ubogali in šli; al na ulicah okoli zbornice so se čuli gromoviti slava- in výborně-klici, in kjer koli se je prikazal pozneje kak národen poslanec, donela mu je navdušena slava. Čeravno je predlog zmogel le z 20 glasovi, veselo je vendar, da možje, kakor knezoškof in kardinal pražki, škof Jirsik, župan mestni, mnogo knezov in grofov, profesorjev in dohtarjev, mestjanov in obrtnikov so glasovali za predlog. Kako je pri Vas na Slovenskem to, žalibog! vse drugače! Vaši škofje — kje so? Vaši plemenitniki — kje so? Al nikar ne obupajte, če tudi je predlog Bleiweisov letos padel! „Noch hat der Letzte nicht geschoben“ — pravi nemški prigovor. Tudi Čehi so ravnopravnost v srednje šole še le letos dobili, ki so jo že leta 1862. v zboru sprožili. Zmaga česka pomaga tudi ravnopravnosti na Slovenskem na noge, ako Bog dá in sreča junaška!

Iz Poreča v Istri. — Živo veselje nam je prizadajala novica, da so cesar milostljivemu našemu gospodu škofu dr. J. Dobrilu v priznanje njihovih zaslug za cerkev in državo podelili častni red železne krone 2. vrste. Slava!

Iz Liburnije 28. svečana. — Človeka srčno veseli, da se slovenski poslanci v deželnih zborih v Ljubljani, Gorici, v Gradcu tako hrabro obnašajo. Gospode Bleiweis-a, Toman-a, Svetec-a, Costa, Razlag-a, Herman-a, Winkler-a, Gorjup-a itd. spoštuje vsaki poštenjak in povestnica si jih bo z zlatimi črkami zapisala v domovinsko knjigo. Nekatere slovenske soseske vrlim svojim zastopnikom zaupnice, neveljavnim pa nezaupnice pošiljajo. Pravo je tako! Za prihodnost pa naj gledajo, kakošne može si zberejo za zastopnike svoje. Kako pa je o isterskem deželnem zboru? Slovenski časopisi o njem nič ne govoré; talijanskih pa mi Slovani malo razumemo, in tudi, ako bi jih razumeli, si dražega „Osservatore Triestino“, v katerem se menda nekaj o zboru govori, kupiti ne moremo; poreški zbor je že 24. u. m. svoje naloge izvršil, al njegov „reso conto tahigrafico“ (to je hitropisni razlog) ni še prišel na dan, in menda še tudi kmalu ne bo. Naj bi nam kak rodoljub iz poreškega zbora saj važniše reči na kratko posnel in razglasil po „Novicah.“ — Goriškim Slovencem je bil „Umni gospodar“ jako koristen; al kakor znate, politični viharji talijanskih prenapetnežev so vrlega vrednika utrudili in „Umnega gospodarja“ pokopali. Al bi ne bilo prav, da bi vsi slovenski udje odstopili in namesti to društvo podpirati, „Umnega gospodarja“ sopet oživili in neodvisnega možko podperali? Kaj mislite? — Pri nas se je v poslednjih časih slovenščini enmalo popboljšalo: V c. k. uradni na Volovskem sprejemajo tudi

slovenske uloge in politični odsek jih tudi slovensko rešuje. Žalibože, da se od nobene županije in le malo-ktore župe slovensko piše! To pa je le maslo tolikoletnega zatirovanja národovega jezika.

Iz Goriškega. — V Lokavcu, vasi pol ure daleč od Ajdovščine, osnovati hočejo občinarji (sosesčanje) „čitavnico za kmete in rokodelce.“ 17 družbenikov je zdaj skupaj, ki so že položili družbenske postave in dotično prošnjo c. k. namestništvu v Trst. „Omika — pravijo vrli možaki — je namen naš; družega namena nimamo. Nekdo sicer nam je rekel, da smo presurôvi za čitavnico, mi pa mislimo, da nismo tako neotesani, ker že dosti let „Novice“ in druge slovenske bukve beremo. Ko bi pa tudi take surôvine bili, toliko več potrebujemo omike.“ — Ali ni to veselo? Namenili so si naročevati vse slovenske časnike in nakupiti primer- nih bukev za kmeta, za rokodelce in za družine, da ne bodo deklina in fantje pozabili, kar so se v šoli učili, in da kaj dobrega in lepega zvedó. Vse to so djali v štatute, tudi to, da zborna soba ima zmirom biti v privatni hiši in nikdar ne v krčmi. Živeli! — Ni dvoma, da ne potrdi c. k. namestništvo te družbe, zakaj družbenska postava veljá za vse državljane ne gledé na stanove. Gosp. Viktor Dolenc, trgovec na Lokavcu, si je posebno prizadeval za to čitavnico.

Iz Maribora 1. sušca. — „Novice“ so že povedale, da je c. kr. ministerstvo pravosodja izročilo opravila državnega pravdnika pri c. kr. graški sodnii svetovavcu deželne sodnije, našemu izvrstnemu rodoljubu dr. Janezu Melé-tu ter da je imenovalo za advokata dr. Srneca in dr. Pavliča. To oznanilo je gotovo vsacega Slovenca močno razveselilo. Vsi trije imajo tako službo, da mora vsak dobro slovenski znati. V velikovškem okraji, kjer je dr. Pavlič, so Slovenci, in ravno tako v Kozjem, kjer je dr. Srnec. Gospod dr. Melé, kakor državni pravdnik, mora po postavi najmanj enkrat vsacega meseca ječe pregledovati, in med te spada tudi ječa v Lankovcu blizo Gradca, kjer je najmanj 50 jetnikov, kateri ne razumejo družega jezika kot slovenski. Postava pa govori, da se vsak jetnik smé pritožiti ter prositi državnega pravdnika, ki ječe obiskuje, da se mu pomaga, ako misli, da ni kaj prav. Razun tega, da slovenski popolnoma znajo, so pa vsi trije še take sposobnosti za dosego podeljenih služeb dokazali, kakoršnih niso imeli ostali kandidati za omenjene službe. Vsacemu je toraj služba, katero sedaj ima, po pravici šla. In vendar morem zagotoviti, da so nekteri gospodje na Dunaji se zeló napenjali, „damit nur diese Ultra-Slovenen sich nicht eindringen“ — in neki tak gospod je, svoje nade gotov, celó v Maribor pisal: „Das Justizministerium wird die zwei Slovenen schon ferne zu halten wissen“, drugi pa (proti Melé-tu) nekemu nemškemu kompetentu rekel: „Ihre Ernennung ist schon gesichert.“ Toda spodletelo je protivnikom, — minister pravosodja se je samo pravice držal in Slovencem tudi pravico skazal. Slava mu! — Grofa Auersperga in njegove družnike pa gledé na take skušnje baramo: na kateri strani so „ultra“, na kateri strani biva „Nationalität-Schwindel“, „Egoismus“ itd.?

V Gomilski pri Celju 2. sušca. B. W. — C. kr. vranska okrajna gospóska je dala oklicati, da 23. dan se bo v Gomilsko do župana več živine prignalo, ktera bo po očitni dražbi (licitaciji) za davke prodana. Res kupci vkup pridejo, al živine ni nič videti. Pozneje, namesti da bi bili kmetje živino prignali, jo sami primahajo in kupce poprašujejo: ali imajo res denarja, da bi živino kupili? — Ne vem, kakošen odgovor so dali; to pa sem videl, da so jo pobrali domú. Slaba se zdaj godí kmetu. Ljudí veliko, kruhka mali ali nič. Bog daj skoro boljše!

Od Savine 6. sušca. (Igra v celjski čitalnici.) — Celjska čitalnica nam pač res zmiraj bolj in bolj postaja prijazno središče poštenih slovenskih veselic. Tudi včerajšno nedeljo smo se tu prav srčno radovali. Igrala se je namreč nova izvirna šaloigra: „Kteri bode?“, ki jo je prav izvrstno spisal nadepolni mladi pisatelj g. Rogački. Osnovana je res prav dobro, in človek bi mogel smeha popokati, ako vidi, kako štirje snubači mlado pa zvito hčerko snubijo, ktera vsakemu obljubi, da ga vzame, pa vendar vse za nos vodi, ter si izvoli petega, ji že dolgo prijubljenega sedlarja. Pa igra ni bila samo dobro osnovana, ampak tudi izvrstno igrana. Prijazni gospodičini Miheljakovi, hčerici gosp. adjunkta celjske okrajne sodnije, znani zaradi svojega domoljubja, ste res svoji nalogi, ena kot mati, druga kot hči, tako popolnoma dobro igrale, da je poslušavec ves očaran mislil, da je v velikem gledišču pred izurjenimi igralci. Ti dve gospodičini ste nas v čitalnici že mnogokrat razveseljevale z deklamovanjem in igranjem, in ste včeraj vnovič pokazale svojo izvrstnost v vsakem obziru. Moramo se jima očitno in prav iz srca zahvaliti, da se tako marljivo trudite, besede v celjski čitalnici s svojo pripomočjo poviševati in lepšati. Slava jima! — Pa tudi gospodje vsi so svoje naloge izvrstno izvršili. Znana dva celjska domoljuba gosp. trgovec K. in tiskar J. zaslužita vso hvalo za nju izurjeno igranje. Tako tudi štirje snubači: g. J. (Štefko) se je kot ošaben kmetovsk sin prav dobro nosil; g. O. (Miha) je svojega mladega mlinarja veselo igral; g. L. (Jaka), ki je že tudi v Laškem trgu svojo izvrstnost na odru pokazal, je bil prav priden kovač; g. Šk. je pa že s svojo zunanjo podobo in prikaznijo kot doktor Bistroglav vse poslušalce v smeh in radost posilil. Samo po sebi se razume, da slava-klicev in ploskanja ni bilo ne konca ne kraja. Prišlo je toliko ljudi, posebno prav veliko število iz domoljubnega Laškega trga, da je bila dvorana vsa natlačena. Po igri je bilo veselo in smešno deklamovanje in zadnjič tombola, pri kateri so se prav lepi darovi dobivali. Vsi veseli in zadovoljni smo zapustili dvorano s samo eno željo v srcu, da kmalu zopet tak vesel večer doživimo.

Iz Sevnice. B. S. *) — Ker čitamo v časnikih, da so po več krajih slavili dan Vodnikov, moramo vendar tudi iz Sevnice omeniti, da tudi naša čitalnica ga ni pozabila, marveč slovesno obhajala. Vrstile so se pesmi z deklamacijami, in vsaka je izbudila novo veliko veselje; govor ljubljenege rodoljuba gosp. Drag. Ripšel-a, župnika iz Loke, pa je pričujočim še posebno segel v srca, tako, da so mu mnogokrat gromoviti slavklici doneli po dvorani. Priporočal je z vneto besedo slogo in zopet slogo Slovincem in pogumno napredovanje na pričetni poti. Temnotni, mrzotni so bili — je rekel — res dnevi minulih nam časov, al duh, če tudi v jeklene sponse vkovan, zdrobí sčasoma verige in premaga vsako overo duševno. Bodimo tudi mi iskreni sirovi matere Slave, kakor je bil Vodnik, da ne bo hripav krik praznih čenč nasprotnikov naše omike več zvonec nositi skušal, ter za veke omolknil in spoznal pravične in blage tirjatve slovenskega naroda. Naj nas Vodnikov duh vodi! Bodimo edini; krepčajmo razvoj narodne omike tudi po tej lepi savski dolini! — Gotovo, da ta slovesnost ostane zapisana v zlate bukve naše čitalnice. Radostni še moremo omeniti, da kmeti iz bližnjega Boštajna so vrli domoljubi; oni obiskujejo pridno našo čitalnico, so tudi mnogobrojno njeni člani, ter očitno kažejo, da spoznavajo potrebo duševne omike

naroda našega, in se ne dajo sladkoustnim prilizunom in misijonarjem starega kopita v zaujke vjeti; oni dobro vedó, kako nemškutarsk zvonec poje, — da ni zvon, ki kliče tudi naš slovenski narod k veselemu vživanju narodnih pravic, ampak da je zvon, ki pomeni duševno mrtvilo. Dovolite, slavne „Novice“, da prihodnje dopišem, za kako „pošast“ našo čitalnico nekteri rogovileži imajo, in kake „nevarne“ nagibe ji podtikujejo, in kaj da o nji borni kmet misli, ako kaj takega čuje.

Iz Idrije 17. febr. J. — Res je, da človek tukaj obilno nemškutarije požirati mora, pa vendar se nahaja tudi obilno slovenskega domoljuba. Opomnim le dveh lepih slovesnosti. Ena je bila 28. prosenca; obhajali so jo posebno prebivavci Riž (tako rekoč predmestja idrijskega), ker so z velikim trudom dodelali željno pričakovani vodnjak. Pri tej priložnosti je Franca Likarjeva po nasvetu gosp. dr. Grbca, rudarskega zdravnika, obilno zbrano množico z lepim slovenskim govorom pozdravila. — Druga slovesnost je bila 4. svečana v Žnidarščevi gostilnici, kjer so nas naši, za domovino vneti pevci z lepim petjem razveselili. Peli so posebno izvrstno „Hej rojaki“, „Sveta noč“ in „Vodniku“ (nap. Heidrichov). Mislimo, da ne spadamo po vsem v vrsto Tržičanov, akoravno imamo Issleib-a za srenjčana.

Iz Idrije 28. sveč. — ign — Predlog županov, ki so ga „Novice“ zadnjič omenile, da naj se gosp. pl. dr. Wurzbacha zavoljo zagovora glasovite idrijske peticije v letošnjem deželnem zboru podeli častno meščanstvo, ni dobil podpore, ampak podelila se mu je le zahvalnica za to, da je v državnem zboru se prodaji našega rudnika krepko zoperstavljal, in to je prav. — Mestni račun za leta 1865, ki ga je gosp. župan obljubil v 7. listu „Novic“, odboru še ni došel; ali je odbor že pregledal računa od 1863. in 1864. leta, ne vem. Naši mestni računi se že več let tako po polževo izvršujejo, da je čuda. Ali je sedanji župan tudi poprejšnje dobil izgotovljene, ko je županstvo nastopil, ne vem. Želeti bi bilo, da bi se pri prihodnjih volitvah mestnega odbora bolj gledalo na mestjane kakor na uradnike, ki imajo družih svojih rudarskih opravil dosti, da se ne morejo ukvarjati z mestnimi zadevami, kakor je treba. Naš sedanji mestni odbor šteje 15 mož od rudarstva: 9 je rudarskih uradnikov, drugi so rudarski pisavci, čuvaji, delavci; edini 3 niso pri rudniku. Vsak srenjsk odbornik naj je tudi popolnoma neodvisen od družega; je li pa to mogoče pri taki sestavi odbora?

Iz senožeške fare 2. sušca. — Preteklo jesen je nek preučen gospod med naše hribe priromal, kterege naloga je ljudstvo v duhu..... izobraženosti itd. podučevati. Če tudi njegovo učenost in osebo v resnici čislamo, se vendar z njegovim obnašanjem ne moremo nikakor vjemati, ter prosimo ga po tej javni poti prav lepo, da, ako je res njegova resna volja, vse naše hribce in dolinice poravnati, burji moč odvzeti in nas na pravo na vse strani izveličavno pot napeljati, mu bomo bolj hvaležni, ako nas on vsigdar in povsod v svojem poslu zmerno sprejema in podučuje, ne pa s strastnimi napadi graja! Farani.

V Senožečah 5. sušca. — Naj na dopis v 8. listu „Novic“ iz Senožeč, v porazumljenje spregovorimo to-le: Vkljub vsem neugodnim okolnostim ni živinoreja pri nas tako zanemarjena, kakor dopisnik pravi; zlasti kar se njenega rodú tiče, moremo reči, da je plemenit. Kajti naša goveda so večidel velika, izvrstnega švicarsko-ementalskega rodú. Od tega plemena so večidel naša goveda, ker si gosp. Ivan Dejak že več kot 10 lét in še zdaj lepega bika drži in ga tudi vsakteremu proti primernemu plačilu rad pripuščati dá. Krave

*) Po nepovoljni naključbi zakasnjeno; zato nam čast. gosp. dopisnik ne bode zameril, da na kratko posnamemo dopis.

po tem biku tako velika teleta rodijo, da je pri teletvi že večkrat oboje pod zlo šlo.*) Tedaj niso biki naši bele vrane ali celó mršave pokveke; tudi teleta po njih ne mišasta, temveč še prevelika! — O drevesnici se v našem soseskinem zboru še govorilo ni, in srenjski zbor prav nič ni bil še vprašan zaradi toliko let zaželjene drevesnice. Čudno je res, da se tako koristna naprava kakor je drevesnica soseskina na tujem 600 □ sežnjev velikem prostoru pripravlja! Ako se bi bila ta reč srenjskemu našemu zboru predložila, gotovo bi se na imenovanem prostoru soseskina ali šolska drevesnica ne napravljala, kajti možaki naši bi se bili tej napačnosti — ker ne manjka soseskinih prostorov — enoglasno uprli, toliko bolj, ker je najemna pogodba za drevesničin prostor, kakor iz gotovega vira vemo, le za 10 let po 8 gold. 70 kr. letnega plačila sklenjena. — Če pristavimo še druge stroške za naredbo te pseudo-drevesnice, malo rečemo, ako izgovorimo to-le: stalo bode vsako leto 50 — reci petdeset goldinarjev — sosesko ali pa šolski zaklad. Namesti da bi se drevesnica na soseskini zemlji za veke napravila in obzidala, se pa lastnik unega zemljišča lahko zadovoljin smeja, ker mu soseska še vrh plačila lepo ogrado napravlja, ktera utegne čez 10 let njegova biti.

Senožeečan.

Novomesto 3. sušca. — Vsem rodoljubom oznanjamo preveselo novico, da v naši čitalnici že stoji oder za gledišče. Prvikrat se bode igralo v nedeljo 11. dne t. m.; na programu ste dve igri „Strup“ in „Domači prepír.“ Ker je namenjen čisti znesek teh iger ubozim našim bratom na Dolenskem, je vsacemu pripuščen vstop. Nadjamo se tedaj, da se ne bodo samo tukajšnji udje čitalnični vdeležili te, pri nas zeló zeló redke zabave, ampak tudi sploh rojaki bližnje okolice.

Iz Gorenskega 28. svečana. — Brali smo v „Novicah“ dopis iz Srbije, v katerem se vabijo posebno klobučarji in usnarji na Srbsko, rekši, da takih obrtnikov ali rokodelcev je še malo ali pa nič na Srbskem. Na dalje pravi ta dopis, da ravno zdaj je kaj ugoden čas za tako preseljevanje, ker je na Srbskem mnogo zemljišč na prodaj. Na to bi mi prosili gospoda dopisnika, da bi nam razjasnil bolj natanko: koliko se kaj na Srbskem čez leto in dan klobukov prodá in ali je kupčija z usnom tudi tako obširna, kakor pri nas? Pa tudi na to bi nam odgovor drag bil: kaj je tega krivo, da je na Srbskem toliko zemljišč na prodaj? Tudi pri nas jib je dosti na prodaj; pa mi bi se vendar le desetkrat premislili, komu svet dati, da naj se pri nas naseli; pri nas ta prikazen nič dobrega ne pomeni, da je namreč toliko zemljišč na prodaj!

Izpod Jelenovega roga na Čemšeniškem. J. Š. Tudi pri nas se letos tako huda godí, da Bog pomagaj! Ubogi ljudje hodijo križem, kakor da bi jih zobje boleli, in prosijo za Božjo voljo na pósodo; al, žalibog! kdo pa bo posodil, ker nobeden nič nima? Kak krčmar ima sicer kacih deset forintov; pa, ako hočeš, da bi ti jih posodil le za štirinajst dni, moraš popred dva ali tri forinte zapiti. Borni ljudje nimajo hrane ne za-se ne za živino. Misli se lahko, da je huda, posebno za živino, ko je že slama po pol drugem forintu; pa Bog, da bi se le še dobila. Jez sem že rekel in še rečem, ako Bog še zanaprej pošlje tako slabih letin, bojo ljudje sami zemlje (grunte) popuščali, ker pri takih stiskah pravi vsak gospodar: oh, da bi bil jez hlapec, ne pa gospodar, kako bi bil vesel!

Od sv. Helene pri Lazah. Za kratek čas v zamem pratiko v roke in zapazim, da je eden naših sejmov napčno postavljen. Naš sejm za živino in drugo blago ni 15. malega travna, ampak v pondeljek po tihi nedelji, ker je pa letos tisti dan ravno praznik sv. Jožefa, bode letos sejm v torek. — Naša srenja je tik železniške postaje: Laze. Vsak lahko vidi, da je to popolnoma slovenska beseda, kakor je več enacih vasi in priimkov na Kranjskem od zarašenih bregov, ktere ljudje posekajo, požgó in okopljejo, si njivice naredé in jih Laze imenujejo. Ravno od take lege in od vasi tudi ime naše postaje, toda nemškutarija piše: Laase — zakaj? ne vem povedati, al to vem, da od tod izhaja pomota, da dostikrat pisma in časopisi po Notranjskem — Laas pri Cirknici itd. romajo, predno, včasih že prepozno, do nas pridejo, ali se pa tudi od družih enacih krajev napčno pri nas vstavljajo. Zakaj bi se ne pisalo: Laze — namesti napčnega Laase?

Iz Ljubljane. Sl. ministerstvo pravosodja je z odpisom od 21. dne u. m. vprašalo kmetijsko družbo: kaj ona misli o tem: ali naj bi se preklicala postava ali ne, ktera odločuje, da za razposojeni denar se sme več kot po 5 ali 6 gold. od sto obresti (činža) jemati? Od več veljavnih strani se glasijo želje — piše ministerstvo — naj se odpravi postava o odrtii (Wuchergesetz), ker dandanes je denar blagó; vendar se ministerstvo noče prenagli, predno ne sliši dobro prevdarjenega mnenja iz vseh dežel. Iz tega se vidi, da preklic omenjene postave še ni tako blizo, kakor so nekteri časniki trdili.

— Na telegrafično naznanilo, da je odbor mestni poklonil državnemu ministru Belkredi-u častno meščanstvo, je gosp. minister županu dr. Costu iz Budima (Ofen) telegrafično odgovoril to-le: „Za naznanilo od 27. svečana se zahvaljujem srčno.“

— Namesti lekarja gosp. Pretner-a je državno ministerstvo gosp. Alb. Ram-a izvolilo za uda stanovitne deželne medicinalne komisije, ktera obstaja iz c. kr. medicinalnega svetovavca dr. pl. Andriolli-a, dr. Jan. Bleiweis-a, dr. Schiffer-a, dr. Valenta, dr. Gauster-a in lekarja Alb. Ram-a.

— V eni poslednjih šolskih konferencij so, kakor smo slišali, nekteri gimnazijski profesorji, ki so učitelji slovenskega jezika, izročili gosp. ravnatelju dr. Mitteis-u pismo, v katerem ga gledé na štenografični zapisnik 26. seje deželnega zbora, v katerem se je obravnaval predlog zavoljo učnega jezika v ljudskih in srednjih šolah, dvoje prosijo, namreč to: Poslanec Dežman je v govoru svojem rekel, da se slovenščina v srednjih šolah slabo uči. Ako to ni resnica, kar se njih tiče (in to mora ravnateljstvo vedeti), naj se čast njih reši tega očitanja in jim to na službeni poti pové; ako pa je resnica, tedaj naj jim visoka vlada učiteljstvo vzame, za ktero niso sposobni. — Da učiteljem, kteri so popolnoma sposobni za nauk slovenskega jezika, ne more vse eno biti, kaj se o njih govori in križem po svetu gré v tisku, je gotovo; poštenje njih je tedaj zahtevalo, da se opravičijo. Radovedni smo, kako se bo rešila ta stvar. Da se pravica ne bo zatajila, to moremo pričakovati, — potem pa tudi to, da se vzame učiteljstvo slovenščine, kdor ji ni kos; saj je vendar dosti žalostno, da vsa ljubljanska gimnazija mora morebiti zavoljo nekterih učiteljev trpeti tako sramotno kritiko, kakor se je očitno slišala v omenjeni seji deželnega zbora!

— V nedeljo si je odbor društva za denarno pripomoč obrtnikov volil predstojnika, namestnika njegovega in denarničarja. Gospoda Horak (predstojnik) in Heidrich (denarničar) sta se hotela odkrižati težavne večletne naloge; al ni jim obveljalo; morala sta po eno-

*) To pa ravno prav očitno kaže, da se greší pri vas zoper prvo pravilo o živinoreji, ki se glasí: „pari enako živino z enako.“ Če tudi je bik žlahnega rodú, ne bo nič iz take reje, ako se pritlikovec pari z velikanom. Vred.

glasni želji in razodetem občnem zaupanju iznova sprejeti svoja opravilstva in tudi gosp. V. Rudholzer je bil enoglasno voljen za predsednika namestnika. Ta soglasna volitev je nova ostra kritika tiste grde pisarije v občnem zboru.

— Častiti gosp. Luka Jeran, vrednik „Danice“ se je z družbo, ki vsako leto potuje o velikonočnem času v Jeruzalem, 5. dne t. m. iz Trsta podal v sveti ta kraj, kjer ostane do majnika. Vredništvo med tem časom, kakor poslednji list „Danice“ pravi, je prevzel častiti gospod profesor Marn. S gosp. Jeranom je šel tudi gosp. Stan. Šranc, kaplan iz Brezovice.

— Čeravno so okolščine tako nanašale, da se letos ni več kakor lani govorilo slovenski v deželnem našem zboru, smo vendar iz tega, kar je imel štenograf gosp. Tanšek slovenski pisati, se prepričali, da je prav trden v slovenski štenografiji, s tem pa je tudi dokazal, da slovanska štenografija ne ostaja za nemško.

— 28. svečana so bile toplice z veliko topliško gostilnico v Bledu po očitni dražbi prodane. Hiša, ktera je čez 40.000 goldinarjev stala, s topliacami vred je bila pri dražbi izklicana za 18.000 gold., prodala se je pa za — 3550 gold. Ali ni to dokaz žalostnih časov? Kupil jo je g. L. Lukman iz Ljubljane.

— Koncert, ki ga je dala 2. dne t. m. tukajšnja filharmonična družba na korist ubozim Dolencom, je s tistimi 100 gold., ki so jih v ta namen darovali knezoškof, donesel 450 gold. Pri tej priliki so društvu filh. tudi darovali 100 gold.

— Poslednji „Sokolov“ večer, kateremu je vrednik bil gosp. Pour, je lepo združil „utile dulci.“ Kakor je njegovo berilo „o življenji rastlinstva“ bilo podučno, tako je gospod Ravnikarjeva humorëska „Kakošna bo Ljubljana v 100 letih?“ bila jako mična. Vmes so bile lepe pesmi.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Presvitli cesar je 5. dne t. m. zapustil Pešt in se vrnil na Dunaj. Kako stojé zdaj reči z Ogersko? bojo radovedni popraševali bravci naši. Gotovega zdaj še nič ni in ne more biti, ker govoril je le deželni zbor ogerski prvo besedo v pismih, ki ste ju cesarju izročile obe zbornici, in cesar je, kot kralj ogerski, zboru odgovoril. Hvala Bogu, da s cesarjevim odgovorom morejo druge dežele zadovoljne biti, ker silno smo se že bali, da Ogri dosežejo vse, kar zahtevajo. Njih Veličanstvo je odgovorilo tako, kakor govori vladar, ki na svoji glavi ne nosi samo ogerske krone sv. Štefana, temuč še družih ne manj svetih kron. Rekel jim je cesar, da ga je volja, ogersko ustavo zopet oživiti, vendar ne sme prezreti, kar zahteva blagor tudi družih narodov in veljava vsega cesarstva; tudi druge dežele morajo ustavno vlado imeti; vsem narodom in veram se mora zgoditi pravica; on ne tirja od Ogrov, da bi žrtovali svojo ustavo drugim narodom, al skupnost cesarstva zahteva, da se predela ogerski zakon od 1848. leta; v tem zakonu so take postave, ktere na več strani žalijo vladarjeve pravice; županije se ne morejo na vrat na nos ustanoviti; narodna straža je breme za ljudstvo brez varnosti; dokler ni v vsem sprava gotova, se ne more kronati dati kot kralj ogerski in ne priseči na ustavo, ker bi ne mogel prisegati o rečéh, ki so mu zoper vero in vest. — Ko je bil ta odpis bran v zbornicah, ni se čul noben glas „eljen-a“, ktere ga je prejšnje dni tako obilo bilo. Ogri tedaj niso zadovoljni, mi pa smo, in zdaj le to želimo, da se najde prava pot sprave, ktero kaže okto-

berska diploma. Da brez velicnih težav to ne bo šlo, je gotovo. — Tudi Hrvatje so dobili odpis cesarjev; ž njimi vred obžalujemo, da je zedinjenje Dalmacije s Hrvaško in Slavonsko odloženo in da vojaška granica ostane, kakor je, — da pa se ne ustavi rekrutiranje, kakor je zbor želel, je naravno. Tudi zagrebški zbor ni zadovoljen z odpisom cesarjevim. Ker odpis ta zboru naroča, naj neutegoma poslancev voli, ki se bodo z ogerskimi poslanci o zvezi med seboj in o državno-pravnih zadevah dogovarjali, je bil v seji 3. dne t. m. odbor izvoljen, ki bo o tej važni zadevi nasvete dal zboru. — Baron Rauch in prevzv. škof Strossmajer, ki sta bila vdrugič voljena predsednika hrv. gospodarskega društva, zopet nista po Nj. Veličanstvu potrjena. — Vladni časnik „Const. Oest. Zeit.“ je te dni odločno rekel, da se slovanskim narodom nemili „ožji državni zbor“ ne ustanovi več; — ako se še dvalizem srečno podere, je izvršilo ministerstvo Belkredijevo velikansko delo. — Česki deželni zbor je slavno zmagal nasprotstvo ravnopravnosti (glej dopis „iz Prage“). Slava mu! — Če je res, kar časniki pišejo, se je na spomlad bati vojske med prusko in našo vlado; tako napete so strune med Berlinom in Dunajem zavoljo nesrečnega razpora o šlezvik-holštanskih zadevah, da zdaj zdaj utegnejo počti. — Homatije v Moldavi in Vlahii pa so tudi tako zapletene, da tudi tu se utegne plamen vneti zoper Turka; narodna skupščina v Bukureštu hoče zvezo na brambo in upor skleniti s knezom srbskim in črnogorskim zoper silo turško, ktere se boji. Kdo bode knez Moldave in Vlahije po iztiranem Kuzi, bode odločil vladarski zbor, ki ima biti v Carigradu, kakor se zdaj govori.

Račun dohodkov in stroškov za Slomšekov spominek.

Skupnina prejšnjega računa 446 gold. 91 kr. in 1 cesarsk zlat. — Gospodje: Raupel Janez, dekan v Belaku 5 gold., Lesjak Val., kaplan v Belaku 1 gold., Jäger Greg., kaplan v Belaku 1 gld., Pušel Anton, školnik v Belaku 1 gold., Serajnik Lovro, župnik na Zili 1 gold., Alles Miklaž, župnik v Ločah 1 gold., Stökel Simon, kaplan pri sv. Lenartu 2 gold., Jurkobič Jožef, župnik pri sv. Martinu 2 gold., Muršič Jožef, kaplan v Stebnu 1 gld., Stuhec A., podučitelj v slov. Bistrici 1 gold., Šinkovič Jožef, župnik pri sv. Muni 4 gold., Paprej Matija, dekan v Braslovcah 5 gold., Pornič Boštjan, kaplan v Braslovcah 5 gld., Šibal Anton, župnik pri sv. Andražu 5 gold., Fileš Andrej, župnik na Paki 4 gold., Klančnik Juri, kaplan na Paki 5 gold., Žišker Anton, kaplan na Vranskem 2 gold., Juvančič Franc, dekan pri Novicerkvi 10 gold., Guzaj Arnej, kaplan pri Novicerkvi 2 gold., Črnoša Simon, župnik v Črešencah 5 gold., Lah Matija v Pojniku 5 gold., Ratnik Blaže v Pojniku 5 gold., Jazbec Anton v Pojniku 2 gold., Mak France, župnik v Rožni dolini 1 gold., Pirkovič v Rožni dolini 1 gold., Mikuš France, župnik v Dobrnski 5 gold., Palan Anton, kaplan v Dobrnski 5 gold., gospodje člani mariborske čitavnice so podarili 9 gld. Skupnina dohodkov 100 gold. — Cela skupnina 546 gold. 91 kraje. in 1 zlat. — Za poštnino se je porabilo — gld. 32 kr., tedaj še ostane čistih dohodkov 546 gold. 59 kr. in 1 ces. zlat. V Mariboru 1. marca 1866.

Dr. Matija Prelog, denarničar.

Poziv Slomšekovim častiteljem!

Ker je vredništvo „Novic“ za Slomšekov spominek nabralo že nekoliko darov, pa jih iz Ljubljane in bližnice ljubljanske pričakuje še več, naj se rodoljubi podvizajo z namenjenimi darovi, da moremo kaj zdatnega odriniti v Maribor. Gospod dr. Prelog potem naznani daritelje.

Vredništvo.

Milodari za Dolence.

Iz Polhovege Gradca 11 gold.

Kursi na Dunaji 6. marca.

5 % metaliki 60 fl. 40 kr. Ažijo srebra 101 fl. 90 kr.
Narodno posojilo 62 fl. 85 kr. Cekini 4 fl. 91 kr.